«ԵՍ ԵՄ ՃԱՄՓԱՆ»

1: ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՄԱՐԴԵՂՈՒԹԻՒՆԸ
ՈՐՊԷՍ ԲԱՐԵԽՕՍ և ՀԱՇՏԱՐԱՐ

2: ՄՈՎՍԷՍ ՄԱՐԳԱՐԷԻՆ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ՀՈԳԻՈՅՆ
ՕՐԷՆՔԸ ՀԱԿԸՆԴԴԷ՞Մ ԹԷ ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ

3: ՄԻ՛ ԿԱՐԾԷՔ ԹԷ ՕՐԷՆՔԸ ԿԱՄ ՄԱՐԳԱՐԷՆԵՐԸ
ՋՆՋԵԼՈՒ ԵԿԱԾ ԵՄ”

4: ԽՈՐԽՈՐԱՏԻ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼԸ

5: ՄՈՎՍԷՍԻ ԱԹՈՌԸ ՆՍՏԱՆ
ԴՊԻՐՆԵՐՆ ՈՒ ՓԱՐԻՍԵՑԻՆԵՐԸ

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՄԱՐԴԵՂՈՒԹԻՒՆԸ
ՈՐՊԷՍ
ԲԱՐԵԽՕՍ և ՀԱՃՏԱՐԱՐ

Սինա լերան մօտիկը, Տիրոջ հրեշտակը՝ Մովսէս մարգարէին երեւցաւ բոցավառ մորենիի մը մէջէն։

Յիսուս մկրտուելէն ետք՝ երբ կ՛աղօթէր, երկինքը բացուեզաւ և Սուրբ Հոգին տեսանելի կերպարանքով աղաւնիի պէս իջաւ անոր վրայ։

Ձայն մը լսուեցաւ երկինքէն, որ կ՛ըսէր

«Դո՛ւն ես Իմ սիրելի Որդիս, Քեզի՛ հաճեցայ»
Մատթ. Գ.17։

Պենտէկոստէի օրը, Սուրբ Հոգին յայտնուեցաւ բոցաջուլէ կերպարանքով վերնատան մը մէջ. ներկայ հաւատացեալերը Սուրբ Հոգիով լեցուեցան և սկսան տարբեր լեզուներով խոսիլ։

Յիսուս՝ Որդին Աստուծոյ, ոչ թէ նմանութեա՛մբ մը կամ որպէս երեւոյթ յայտնուեցաւ, այլ՝ Ան "մարմին եղաւ" ու եկաւ աշխարհ։

«Ստեղծիչը ստեղծուածին մէջ մարդացաւ» մարմնացաւ որ ըմբռնէ պարզ Եւայածիներու դաժան և բարդ ապրումը, ու կարենայ բարեխօսել Աստուծոյ և դառնալ Միջնորդ՝ Ադամ մարդկութեան։

Ինչպէ՞ս ըմբռնել այս յաւէտ անհմանալի Մարդեղութեան Խորհուրդը, որ մասամբ պատճառ դարձած է ներկայ անաւարտ բաղաքակրթութեան։

Այս տողերը բացատրութիւն մը չեն յաւէտ Անհմանալին մեկնաբանելու արդի սերունդին, այլ միայն փորձ մը հոգեպէս գիտակցելու և ըմբռնելու մխիթարական ողորմութիւնը, որ Աստուածորդին կ՛ընծայէ մարդկութեան։

Կա՛ն շատ մը հնարքներ, իրողութիւններ և ճշմարտութիւններ որոնցմէ հաճոյք կը զգանք, կը սիրենք, սակայն չենք ըմբռներ ու չենք հասկնար զանոնք։ Օրինակ՝ հեռատեսիլի կազմած մը, կամ համակարգչ ինքնագործ յօրինուածք մը։ Սոյն ամենօրեայ գործիքներն ու մեքենաները թէ՛ կը սիրենք և թէ կը գործածենք, սակայն ատոնք և անոնց նման ուրիշներ, մեզի կը մնան անհմանալի և անհասկնալի։

Սոյն գործիքներուն անհասկնալիութիւնը, մեզ բնաւ ետ չի պահեր որ զանոնք օգտագործենք, որովհետեւ մեր կեանքը անոնց շնորհիւ դիւրացած է։

Մեր չհասկնալը կամ չըմբռնելը արդի ինքնագործ կազմածները, բնաւ չի մեղանք մը ըլլալու չէ զանոնք գործածելու։ Ուստի, ինչո՞ւ չի գնահատել և չ՛արժեւորել նաեւ հաւատքի շաւիղները և եկեղեցական Խորհուրդները որոնք մեզ կը ներշնչեն սակայն մեզի համար կը մնան անհասկնալի։

Մեր հաւատքին ամենասուրբ և գերագոյն Խորհուրդն է «Բանն Աստուծոյ»ին Մարմնացումն և Մարդեղացումը։ Ինչպէ՞ս Աստուածորդին մարմնացաւ և Աստուած մատչելի դարձաւ կորսուած մարդ

արարածին, Մարդեղացեալ Յիսուս Քրիստոսով:

Ինչո՞ւ Երկնայինն ու Յաւերժականը մարմնանար: Ի՞նչու սահմանումէ գերի վեր՝ համակ Սէրը և ողորմութիւնը ներում շնորհէր մեղբերէ բայբայուած Ադամ-մարդուն:

Ինչո՞ւ:

Որովհետեւ մարդկային մեղբը և մարմնական հեշտանքը այնքա՜ն այլասերած և հեռացուցած էր մարդը Աստուծմէ, որ Աստուած այլեւս անճանաչելի և անմերձենալի դարձած ըլլալ կը կարծուէր մեղաւորին:

Աստուծոյ անմերձենալիութիւնը պատճառանք համարելով, մարդիկ շինեցին և պաշտեցին կուռբերը, որոնք թէ՛ տեսանելի էին և թէ շօշափելի: Հեթանոս հասարակութեան մէջ կային իմաստուններ, որոնք կը պաշտէին կուռբին ետին գտնուած անտեսանելի Ուժը: Յոյն իմաստասէրները կանգնած էին նոյնիսկ «անծանօթ աստուծոյ» բագին մը՝ Աթենք քաղաքին մէջ:

Մեր Տէրն ու Փրկիչը Յիսուս, կանգնեցաւ Միջին Արեւելքի քառուղիի մը վրայ, ուր Արեւմուտքն ու Արեւելքը իրենց նիւթական հարստութեամբ, իմաստասիրութեամբ ու կրօնական գիտելիքներով շարան առ շարան կ՛անցնէին: Յիսուս քարոզեց աշխարհի ըսելով.

«Ե՛ս եմ ճանապարհը, Ճշմարտութիւնը և Կեանքը»: Յովհ. ԺԴ.6:

Դարձեալ, Աստուածորդին կը շրջի աշխարհի օրրանը եղող Հըրէաստան երկիրը ու կ՛ըսէ բոլոր ազգերուն.

«Ե՛ս եմ աշխարհի Լոյսը, ով որ ինծի կը հետեւի՝ խաւարի մէջ պիտի չքալէ, այլ պիտի ընդունի կենաց լոյսը»--Յով. Ը.12:

Վերոյիշեալ յայտարարութեամբ, Յիսուս Քրիստոս ըսել կ՛ուզէ մարդկութեան, թէ այն ճշմարտութիւնը և աստուածային իսկութիւնը որ կ՛որոնէն գտնել կուռբի մը կերպարին և խորհուրդի մը մէջ, Ես՝ Ան եմ:

«Քննեցէ՛ք գիրքերը, քանի որ կը կարծէք թէ անոնցմով յաւիտենական կեանք պիտի ունենաք: և նոյն գիրքերն են որ կը վկայեն իմ մասիս»--Յով. Ե.39:

Կեանքի՛ և ճշմարտութե՛ան Ակնաղբիւրը, ո՛չ գիրքերու մէջ կը գտնուի և ոչ ալ տաճարներու կամ բագիններու մէջ: Որովհետեւ կեանքի գերագոյն ճշմարտութիւնը և իսկութիւնը ոգեկա՛ն է, և ոգեկա՛ն աչքերով կ՛ըմբռնուի:

Աստուածութիւնը թրթռացում մը, հոգեկան շարժականութիւն մը և զգայնութիւնը սթափեցնող անճնաւորեալ Զօրութիւն մըն է, որ մարդկային պատմութեան մէջ յայտնուեցաւ որպէս Յիսուս Քրիստոս՝ ճառագայթարձակ Մարդեղութիւն: Նազովրեցի Մարգարէն՝ Իր բոլորանուէր և անճնազոհ ապրումով, Ինքզինք նոյնացուց և միացուց մարդկային կեանքին և ապրումին մէջ.

«Պէտք էր որ Ան ամէն տեսակէտով իր «եղբայր»ներուն նմանէր... ինչպէս որ ինք իսկ չարչարուեցաւ, փորձութեան մատնուելով, այնպէս ալ կարո՛ղ է օգնել փորձութեան մատնուածները»--Եբր. Բ.1 7-18:

Յիսուս Քրիստոս խմեց Իր բաժակը առանց նահանջելու Իր փրկա-

գործական առաքելութենէն։

Հեթանոս կրօնահաւատ բանաստեղծներ և իմաստասէրներ պանծացնելու համար զԱստուած, Զայն դարձուցած էին անմատչելի՝ հասարակ ժողովուրդին։ Նոյն փորձութիւնը, այսօր ալ, կրնայ վտանգ մը դառնալ հաւատացեալներու, եթէ անոնք չճանչնան որ զիրենք սիրող Յիսուս Քրիստոս, որքա՜ն մօտ է իրենց ու շփոթելով սկսին աղօթել զանազան սուրբերու և միջնորդներու։ Անպարտելի ազատարար՝ Յիսուս Քրիստոս թէեւ երկինք համբարձաւ, սակայն Իր Հոգիով ներկայ է մեր մէջ և ամէն տեղ։ Ան ըսաւ.

«Ահաւասիկ ես ձեզի հետ եմ բոլոր օրերը՝ մինչեւ աշխարհի վախճանը»--Յիսուս, Մատթ. ԻԸ.20։

Հոգիի՛ աչքերով դիտենք Յիսուս Քրիստոսը։ Մեր մեղքերուն բազմութիւնը թող չծածկէ Անոր անսպառ սէրը, ողորմութիւնը և ներումի հրաշագործութիւնը։

Միթէ Յիսուս չանօթեցա՞ւ բառասուն օրեր ծոմապահութենէ վերջ։ Միթէ՞ բանսարկուն չմօտեցաւ Զինք փորձելու--փառամոլութեան հմայքով, հարստութեան և բնական ցանկութեան հրապուրիչ կախարդանքով, երբ Իրեն ցոյց տուաւ աշխարհի գործութիւնները ու անոնց փառքը։ Խոստանալով Իրեն տալ և յանձնել այդ բոլորը որպէս տէր և թագաւոր, եթէ Ան իյնայ և երկրպագէ իրեն։

Յիսուս փորձուեցաւ (ոչ թէ Աստուծմէ, այլ Սատանայէն), բայց չ՛ընկրկեցաւ։ Յիսուս բննուեցաւ, սակայն յաղթանակեց։ Յիսուս վտանգներու ենթարկուեցաւ, սակայն չպարտուեցաւ։ Ան տառապեցաւ թէ՛ մարմնապէս և թէ հոգեպէս ու նաեւ լացաւ, սակայն չյուսահատեցաւ։

Պատուհասի հանդիպեցաւ, սակայն վհատութեան մէջ չ՛ինկաւ։ Իր աշակերտներէն և սիրելիներէն չհասկցուեցաւ, սակայն ներեց անոնց։

Իր ամենահաւատարիմները Զինք առանձին ձգեցին, սակայն Ան համբերեց։ Իր ամենաթաջ կարծած Պետրոս աշակերտը Զինք ուրացաւ, սակայն Ան շարունակեց սիրել զայն։

Գալիլեացի Մարգարէն՝ ըլլալով հանդերձ մարդուն Ստեղծիչը, Ան մարդացաւ շնչաւոր կաւի մէջ։ Ի՛ր Մարդեղութե՛մբ հառաջեց, լացաւ և բարկացաւ։ Բարկութիւնը, որ քրիստոնէական կենցաղավարութեան մէջ մեղանչում կը նկատուի, իսկութեան մէջ ան միայն բայլ մըն է մուտք մը, որ կրնայ առաջնորդել թէ՛ բարիի և թէ ալ չարի։ Օրինակ, ինչո՞ւ չբարկանալ անարդարութեան և անիրաւութեան դէմ։ Եթէ Անգլիոյ Խորհրդարանական՝ Ուըլիամ Ուըլպըրֆորս չբարկանար Եւրոպայի դրամապաշտ գերեվաճառութեան դէմ, Ամերիկեան գերեվաճառութիւնը աւելի պիտի երկարաձգուէր։ Ուըլպըրֆորսի բարկութիւնը պատճառ դարձաւ որ իր բոլոր միջոցները գործածէ դադրեցնելու համար բաղաքակըրթութեան ժանտ ախտ առեւտուրը։

Յիսուս Քրիստոս, որ մեզ նման մարմնացած էր, ինչո՞ւ չի բարկանար տեղեկանալով և գիտակցելով մարդ արարածին բնական ու մարմնական մղումներու գօրութեան, որպէսզի մեզ համար կարենայ բարեխօսել Հայր Աստուծոյ։

Պօղոս Առաբեալ՝ ի՛նբն ալ բարկացաւ։ Անտիոբի Եկեղեցւոյն մէջ, Պետրոս Առաբեալի հետ իր ունեցած վիճաբանութեան ընթացբին երբ Պետրոս առաբեալ կողմնակցեցաւ Քրիստոնեացած Հրեայ ազգայնամոլութեան դէմ, Պօղոս առաբեալ, որպէս պաշտպան հեթանոսութենէ՛ դարձի եկող Քրիստոնեաներուն, իր բարկութիւնը յայտնեց դատապարտելով Պետրոս առաբեալը որպէս կեղծաւոր --Գաղ. Բ.11-21։

Պօղոս առաբեալ, ուրիշ առթիւ այսպէս կ՛ուսուցանէ.

«Նոյնիսկ երբ բարկանաք՝ չըլլայ որ մեղանչէք.
և բարկացած չմնաք մինչեւ իրիկուն։-ԵՓես. Դ.25։

Պօղոս առաբեալ ոչ թէ կը բաջալերէ բարկութիւնը, այլ եթէ պատահի որ անձ մը բարկանայ, թող չմեղանչէ և բարկութիւնը կարճ սանձել կ՛ըսէ։ Յիսուս՝ Որդի Աստուծոյ, նոյնիսկ լացաւ։ Ոչ միայն մէկ անգամ, այլ բազմաթիւ անգամներ, որոնցմէ երկու դրուագները միայն արձանագրուած են.

1. Ղազարոսի գերեզմանին առջեւ--Յով. ԺԱ.35։
2. Որպէս Ողբ Երուսաղէմ բաղաբին--Ղուկ. ԺԹ.41։

Ինչո՞ւ Ս. Աւետարանիչները արձանագրած են Յիսուսի յուզիչ լացը։ Ինչո՞ւ տեսնել ԱստուածՈրդին՝ Ստեղծիչը համայն տիեզերբին ու գոյացութեան, արտասուալից դէմբով։ Ինչպէ՞ս հնարաւոր է մեզ՝ տեսնել Արարիչը որ կու լայ։ Յիսուսի բարկութիւնը և բարձրաձայն լացը մեզ կը համոզէ և կը վստահեցնէ որ մեր Արարիչը կոյր, խուլ և համր ու անզգայ ո՛ւժ մը և օրէնսդրութիւն մը չէ՛ միայն, այլ զգայութեան գիտակցութիւն, և սիրոյ Իսկութիւն մըն է Ան։

Յիսուսի լացը կրկնակ ապացո՛յց է մարդկութեան համար, որ Աստուած՝ իր ստեղծագործութիւնը չէ դադրեցուցած ու բաշուած աշխարհէն, այլ մեր կեանբի դարաշրջանին մէջ իսկ, Ան տակաւին կը միջամտէ մեր ուղեւորութեան, որ դառնանբ Իր նպատակայարմար արարածները։

Լացը տկարութեան ապացոյցներ չեն, այլ զգայնութեան աներեւան հաւաստիբներ, ուր Արարիչը և արարածը կը նոյնանան և կ՛ողջագուրեն զիրար։ Լացի զգացումը մարդու ներաշխարհի՛ զգացումներուն երաժշտական թելերը կը թրթռացնէ և թռիչբ կու տայ իր ոգեկան ըմբռնումին։ Լացը այն զօրութիւնն է որ միակը կը ներթափանցէ մարդկային հոգւոյն միստիկ պրպտումներու ոլորտը։

Յիսուս Քրիստոսի լացը՝ յայտնաբերումն էր աստուածային սիրոյ, որ ներթափանցեց մարդկային հոգւոյն խորբը։ Երկնաւաբ Վարդապետը, երբ լուաց Իր աշակերտներուն ոտբերը, ցոյց տուաւ զիջում և պատրաստակամութիւն բալելու այն չպահանջուած յաւելեալ "երկրորդ մղոն"ը։ Յիսուս Քրիստոս Իր կեանբ-ապրումով ջանաց ցոյց տալ մեզի, սիրոյ անսահման հորիզոնը՝ երբ որպէս "հարցում" ըսաւ Զինբ ուրացող Պետրոսի.

«Սիմո՛ն Յովնանի, կը սիրե՞ս Զիս աւելի բան ասոնբ»։

Աստուածային սէրը՝ ոգեկան յափշտակութիւն մը, հրճուանք մը և տօնախմբութիւն մը ըլլալէ աւելի, կեանքը ապրելու միակ հիմնանիւթն է: Սէրը կրօնքի գաւիթն է ու նախադուռը հասկացողութեան:

Վերոյիշեալ լուսեղէն զօրութեան առջեւ, ո՞ր հաւատացեալը կրնայ ինքզինք որբ և միայնակ զգալ: Ո՞ր անմխիթար լացողը ինքզինք լքուած նկատել: Յիսուս լացա՛ւ որպէսզի կարենայ յոյս և մխիթարութիւն ըլլալ Իրեն ապաւինողներուն:

Յիսուս առիթով մը փոխեց Իր միտքը զինեալ դիմադրութեան հանդէպ: Կամովին, սկզբունքի և ճշմարտութեան սիրոյն, սուր կրել:

Ե՞րբ, Ո՞ւր և Ինչո՞ւ:

Յիսուս Մարգարէն՝ Իր մարդկային առաքելութեան մայրամուտին, խնճոյք մը սարքեց վերնատան մը ընդարձակ սրահին մէջ Իր տասներկու աշակերտներուն: Ան պատուիրեց Իր աշակերտներուն, որ երթան ծախեն իրենց պատմուճանները և սուր գնեն որպէս ինքնապաշտպանութիւն: Որքա՞ն հաճելի կը թուի այս պատուէրը մեր ժամանակակից մտայնութեան...:

Վերոյիշեալ խնճոյքէն բանի մը ժամ յետոյ, խուլ մթութեան մէջ, աշակերտաց փոքրիկ խումբը, Յիսուսի ընկերակցութեամբ, հանդարտաբայլ կը հասնի Գեթսեմանիի ճակատագրական պարտէզը: Յիսուս կը բաժնէ Իր աշակերտաց խումբը բանի մը մասերու: Ձգելով ութը աշակերտները պարտէզին մուտքը որպէս պահակ, Իր հետ կ՛առնէ մնացեալ ամենահաւատարիմ կարծուած երեքը-- Պետրոս, Յովհաննէս և Յակոբոսը ու կ՛ուղղուի աւելի խորը՝ մթութեան:

Յիսուս Քրիստոսի Գեթսեմանիի պարտէզին մէջ անցուցած այս վճռական պահը որ աղօթախառն աղերս մըն էր, «անմռունչ հեծութիւններով» ամենամեծ կորուստը եղած է Եկեղեցւոյ հաւատքին և ուղղութեան: Որովհետեւ երեք ամենահաւատարիմ և ամենավստահելի մտերիմները Յիսուսի, բնացան ու չիմացան այն տիեզերքի ամենամըտերմիկ տրամախօսութիւնը որ տեղի կ՛ունենար այդ պահուն, Հայր Աստուծոյ ու Մարդեղացեալ Որդւոյն միջեւ: Ի՜նչ տիեզերախորհուրդներ և երկինքի ներքին կեանքի մտորումներ հասկնալի և իմանալի պիտի դառնային եթէ մարմինը չի յաղթահարէր հոգեկանն ու բունը պիտի չտիրապետէր արթնութեան:

Բարիի և չարի այս ճակատամարտին մէջ, երբ մթութեան մէգը ծաւալ առ ծաւալ իր մէջ կր ջանար պարուրել և խեղդել կեանքի Ակնաղբիւրը, երկինքէն հրեշտակ մը ուղարկուեցաւ Յիսուսի, որ զօրացնէ Զինք:

Աշխարհի Փրկիչը ճգնաժամային մաքառումի մէջ էր ու կ՛աղօթէր: Անոր քրտինքը կը հոսէր արեան կաթիլներու նման՝ կաթիլ առ կաթիլ թափուելով գետնի վրայ--Ղուկ ԻԲ.43-44:

Այս տառապակոծ մարմնացեալ Յիսուսն էր, որ տիեզերքի պայքարէն յաղթական ելլելով արժանացաւ կոչուիլ Բարեխօս և Միջնորդ բեզի և ինծի համար: Ան ներկայացուց մեր մարմնական մղումներու փորձարանատր տկարութիւնները Հայր Աստուծոյ: Յիսուս եղաւ յաղթողը և նուաճողը չարին, որովհետեւ Իր կամքը յօժարեցաւ յանձնել

Հօր Աստուծոյ կամքին:

Յիսուս երեք անգամ գնաց աղօթելու և զօրութիւն խնդրելու Աստուծմէ, որ ի կատար հանէ Իր առաքելութիւնը և հաւատարիմ մնայ Իր ուխտին և կոչումին: Երեք անգամ Իր աշակերտները բնացած գտաւ որոնք զինուած էին սուրերով:

Խոր մթութեան մէջ լսուեցան ոտնաձայներ ու տեսնուեցան վիշապալեզու ջահեր որոնք փոխանակ լուսաւորելու մարդը՝ մթագնեցին սրտերն ու հոգիները մոլեռանդ և կեղծ օրինապաշտներուն:

Յուդա, որ տասներկու աշակերտներէն էր, մօտեցաւ Յիսուսի և համբուրելով մատնեց իր Տէրն ու Վարդապետը, որովհետեւ Յիսուս ազգային և քաղաքական ազատութիւն չէր բերած Իսրայէլի ժողովուրդին: Յիսուսի երեք զինեալ թիկնապահ աշակերտները երբ տեսան խուժանը և պատահելիք դէպքերը, ըսին.

«Տէ՛ր, սուրով անոնց հարուածե՞նք»: Առանց սպասելու Յիսուսի պատասխանին աշակերտներէն մին՝ Պետրոս «ձեռքը երկարեց, և հանեց իր սուրը ու զարկաւ քահանայապետի ծառային և կտրեց անոր ականջը:

Յիսուս, անմիջապէս սաստեց զարնողին և ըսաւ.

«Սուրդ տեղը դիր, որովհետեւ ով որ սուր կ՛առնէ՝ սուրով պիտի մեռնի»--Մատ. ԻՋ.51-52:

Շփոթեցուցիչ և հակադիր երկու պատուիրաններ տրուած են մեզի Մարդեղացեալ Յիսուս Քրիստոսէ:

ա. Յիսուս Քրիստոս, հաղորդութեան Խորհուրդը հաստատելէ, Յուդայի մատնութիւնը բացայայտելէ ու երկար ժամեր աշակերտները յորդորելէ յետոյ, նախ քան Ձիթենեաց պարտէզ երթալը, Յիսուս կ՛ըսէ աշակերտներուն.

«Ով որ սուր չունի, թող ծախէ իր
զգեստները և իրեն համար սուր գնէ»:

Յիսուս կը բաջալերէ ինքնապաշտպանութիւնը և կը հրահանգէ Իր աշակերտներուն զինուիլ նախ քան բանակցիլը Հայր Աստուծոյ հետ:

բ. Աստուծոյ Միածինը, երկնային խորհրդաժողովին (Գեթսեմանիի Պարտէզի աղօթքին) երբ անձնատուր կ՛ընէ Իր կամքը՝ բոլորանուէր զոհողութեամբ երկնատոր Հօր Բարի Կամքին, վերնատան մէջ հրահանգած՝ "սուր գնելու" պատուէրը կը հերքէ:

Ի՞նչ պատահեցաւ արդեօք Գեթսեմանիի պարտէզի ճգնաժամին մէջ: Մարդկութիւնը ականատես եղած է բազմաթիւ քաղաքական և տնտեսական ճգնաժամերու: Պատերազմական վճռակա՛ն րոպէները և պահիկները կ՛որոշեն յաղթութիւնը կամ պարտութիւնը: Գեթսեմանիի պարտէզին մէջ կեդրոնացած էր տիեզերքի հոգեկա՛ն պայքարի մեծագոյն ճգնաժամը: Հո՛ն ա՛յդ պահուն պիտի վճռուէր հոգիի և մարմնի մղումներու ճակատագիրը:

"Գեթսեմանի" անունն իսկ կը նշանակէ «ճմլում, կոտրիլ և մամուլի տակ ճնշուիլ»: Յիսուս, շաղախած էր Իր իսկութիւնը և էութիւնը նիւթին հետ և դարձած Մարդու Որդի: Հոգիի և նիւթի շաղախումով,

լիազօրուած Յիսուս ստանձնեց տիեզերական պայքարամարտը և թափեց արիւն ազատագրելու համար Իր հպատակները:

Վերոյիշեալ տիտանային բախումը պիտի յայտնաբերէր պայքարի նոր ռազմագիտութիւնը: Փոխանակ թափելու թշնամի՛ն արիւնը՝ Յիսուս թափեց Ի՛ր Արիւնը, փոխանակ սպաննելու թշնամի՛ն՝ Ի՛նք խաչուեցաւ փոխարէնը: Վերոյիշեալ իմաստուն և հանճարեղ անձնազոհութիւնը, պատմութեան մէջ կերտեց դարձակէտը ճշմարի՛տ խաղաղութեան հոգիին որ հիմնուած է հաշտութեան և իրաւունքի վրայ և ո՛չ կատաղութեան, վայրագութեան և բրտութեան:

Յիսուս Քրիստոսով յայտնուած Աստուած ճշմարիտը, նախանձոտ, վրէժխնդիր և պատերազմի աստուածը չէ, այլ Հա՛յր Երկնաւորը համայն մարդկութեան և ստեղծագործութեան: Ան յայտնեց Իր ռազմավարութեան գիտարուեստը՝ Ի՛ր Անձին Խաչելութեամբ և անձնազոհութեամբ:

Չարը, եթէ նոյնիսկ գիտնար զոհողութեան զօրութիւնը, անկարող էր ան զոհուելու, որովհետեւ զոհողութեան իսկութիւնը իրեն համար անծանօթ էր, իր ըմբռնումէն բարձր և անդին:

Գեթսեմանիի պարտէզին մէջ Յիսուս Փրկիչ մերժեց զինեա՛լ ինքնապաշտպանութիւնը և ինքզինքը յանձնեց, որպէս զոհ, Աստուծոյ բարի կամքին: Չի կարծուի՛ թէ Աստուած ուզեց Իր Որդւոյն խաչուիլն ու մեռնիլը, ո՛չ երբեք: Յիսուս Որդիին խաչելութեամբ՝ Հայր Աստուած աւելի՛ սաստիկ տառապեցաւ, և Իր Երեսը ծածկեց:

Աստուած՝ Խաչելութե՛ան եղելութեամբ ջանաց ցոյց տալ Իր անսպառ սէրը Իր Ադամ-որդիներուն: Աստուած ճեղքեց տաճարին վարագոյրը, որպէսզի Ադամ-մարդ ճանչնայ Չինք որպէս Սիրո՛յ Աստուածը և ոչ պատժո՛ղ պատերազմասէր նախանձոտ և վրէժխնդիր Աստուածը:

Աստուած՝ Իր Որդւոյն սրբարար Խաչելութեամբ ցոյց տուաւ մարդկութեան Իր անսպառ ՍԷՐԸ հակընդդէմ մարդկութեան անողոք բրտութիւնը: Միայն Սուրբ Խաչելութեան մէ՛ջ մարդկութիւնը պիտի տեսնէ ի՛ր մեղանչումը և աստուածային փրկարար սէրը: Միայն Յիսուսի սրբարա՛ր Խաչելութեամբ մարդկութիւնը պիտի կարենայ վերադառնալ ինքզինքին:

Ուստի, Գեթսեմանին դարձաւ այն ռազմադաշտը ուր Յիսուս Քրիստոս, Իր ազատ կամքով խոնարհեցաւ, որդեգրեց ու ենթարկեց Աստուածային փրկարա՛ր կամքին և սիրոյ վեհագոյն զօրութեան:

Նոյեմբեր 25, 1986
Թորոնթօ

ՄՈՎՍԷՍ ՄԱՐԳԱՐԷԻՆ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ՀՈԳԻՈՅՆ ՕՐԷՆՔԸ ՀԱԿԸՆԴԴԷ՞Մ ԹԷ ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ

Եսայի Ա. 21-31
Հռոմ. Է. 25-Ը.11
Մատթ.ԺԲ. 38-45

1. Հին Կտ.ը միայն պատիժ ու դատապարտութիւն կը խօսի, իսկ Քրիստոսի Աւետարանը՝ կեանք և յաւերժութիւն. «Պիտի կենդանացնէ նաեւ ձեր մահկանացու մարմինները»--Հռոմ. Ը. 11:

ա. «Ծօշափեցէ՛ք զիս և տեսէք, որովհետեւ ոգին մարմին և ոսկորներ չունի. ինչպէս կը տեսնէք՝ ես ունիմ»--Ղուկ. ԻԴ. 39

2. «Այլեւս ոչ մէկ դատապարտութիւն կայ անոնց համար, որոնք Քրիստոս Յիսուսի մէջ են»--Հռոմ. Ը. 1:

ա. Մակերեսային ապահովութիւն բոլոր անոնց, որոնք Ս. Գիրքերը կիսատ կը կարդան:

բ. Մովսէսի Օրէնքին տկարութիւնը. Օրէնքը երբեք չկրցաւ արդարացնել մեղաւորը: Պարտականն ու պարտատէրին առակը:

3. Ի՞նչ է "մարմնական"ը:

ա. Անհաստատ, դիւրաբեկ, տկար, դիւրամոլոր, փոփոխամիտ և մարդկային:

բ. "Եւ Բանը Մարմին եղաւ":

գ. "Մարմին և արիւն" նշանակութիւնը այլաբանական՝ "մարդ" ըսել է:

4. Պօղոս Առաքեալ կը դիտէ մարդու "անձնականութիւն"ը որպէս երրորդութիւն՝

ա. Տրամաբանութիւն, որ Աստուծոյ աթոռը կը նկատէ:

բ. Մարմինը, ուրկէ կելլեն պիղծ ցանկութիւններ:

գ. Մարդկային "ԵՍ"ը, որ կը կառավարէ մարդուս կամքը, և պարտաւոր է ընտրել աստուածային օրէնքին և անօրէն ցանկութիւններուն միջեւ:

դ. Ցանկութիւն, փափաք, իղձ և հեշտութիւն, բոլոր կրօնքներու մէջ ալ կասկածելի սեպուած են, որպէս անօրէնութիւն:

5.Ներկայ բսաներորդ Դարու օրէնքը, մենաշնորհը դարձած է արդի պետութեան:

ա. Միասեռականութիւնը օրինաւոր կը նկատուի:

բ. Ոճրագործներ 5 տարի յետոյ ազատ կ՛արձակուին կրկին ոճիր գործելու:

6. Ծայրագոյն կատարելութիւնը Քրիստոսի օրէնքն է, որպիսին միայն որ կարելի է երեւակայել

ա. Ամէն գոյութեան հիմքը՝ հոգեկա՛ն սկիզբ կը սեպուի, հակառակը՝ նիւթապաշտութիւն:

բ. Գաղափարականը (կաղապար, նախատիպ, սկզբնական օրինակ, մտքի պատկերացում):

Յունիս 19, 1996
Թորոնթօ

“ՄԻ՛ ԿԱՐԾԷՔ ԹԷ ՕՐԷՆՔԸ ԿԱՄ ՄԱՐԳԱՐԷՆԵՐԸ ՋՆՋԵԼՈՒ ԵԿԱԾ ԵՄ”

Յիսուս ըսաւ:

1. «Եկայ ամբողջացնելու: Հաստատ գիտցէք, որ բոլոր Օրէնքն ու մարգարէութիւնները կէտ առ կէտ պիտի իրականանան՝ առանց բառ մը իսկ դուրս ձգելու, մինչեւ գայ այն օրը, երբ այս երկինքն ու երկիրը պիտի անցնին:»--Մատթ. Ե. 18:

ա. Օրէնքն ու մարգարէները ինչպէ՞ս և ո՞վ պիտի կատարէր:

բ. Ինչո՞ւ Օրէնքին վերջին յովտը պարտ էր կատարուիլ:

գ. Յիսուս Իր Մարդեղութեամբ և Մովսէսի Օրէնքին կողմէ անարգըւելով, հալածուելով, դատապարտուելով ու խաչուելով ցոյց տուաւ որ Մովսէսի Օրէնքը աստուածային չէր, այլ այդ նախապաշարուած էր մարդկային նախանձով ու վրէժխնդրութեամբ ու դարձած անբաւարար:

դ. «Քրիստոս, Օրէնքի այդ անէծքէն մեզ ազատեց, Ինք մեր տեղը անէծքի առարկայ դառնալով»--Գաղ.Գ.13:

ե. Յիսուս, Ինքզինք ենթարկելով Օրէնքի խստութեան, անոր մարդկային նախապաշարումի ընդմէջէ՛ն ցոյց տուաւ Աստուծոյ սէրը, որ ձրիօրէն թողութիւն կու տայ մարդոց մեղքը ու յանցանքը:

2. «Օրէնքը Մովսէսի միջոցաւ, իսկ շնորհն ու ճշմարտութիւնը Յիսուս Քրիստոսի միջոցաւ եղան»--Յով. Ա.17:

ա. Օրէնքը Մովսէսի ձեռքով տրուեցաւ, այսինքն Մովսէսի ստացատ փարաւոնեան օրէնսդրութեամբ, իր մարմնական ու բնական հասկացողութեամբ, իսկ Շնորհն ու Ճշմարտութիւնը յայտնուեցան Յիսուս Քրիստոսի ապրումով, տառապանքով ու փրկարար Խաչելութեամբ:

3. «Ով որ այս պատուիրաններէն, փոքրերէ՛ն անգամ բան մը ջնջէ և մարդոց այնպէ՛ս ուսուցանէ, փոքր պիտի կոչուի երկնքի արքայութեան մէջ իսկ ով որ կատարէ և ուսուցանէ, անիկա մեծ պիտի կոչուի երկնքի արքայութեան մէջ»:

ա. Բնաւ շփոթելու չէ՛ "Օրէնք" բառը Յիսուսի "պատուիրան" բառին հետ: Ինչո՞ւ:

բ. Աստուածաշունչին մէջ Օրէնք բառը ընդհանրապէս կը վերաբերի Մովսէսի տուած կանոններուն և կը նշէ Սինա լեռան բարձունքէն Մովսէսի ձեռքով տրուած Հնգամատեան Օրէնքին ամբողջութիւնը --ելից Ի.1, ԻԳ.33:

գ. "Պատուէր" բառը չ՛ակնարկեր Մովսէսի Օրէնքին, այլ Յիսուսի բարոզի հրահանգներուն: "Պատուէր" բառը կ՛ակնարկէ Յիսուսի **«ես կ՛ըսեմ ձեզի»** հրահանգներուն: Մինչեւ մայէսդրոյին գալը, երաժիշտները կը հետեւին նոթաներու, իսկ մայէսդրոյին գալէն ետք, անոնք կը հետեւին անոր ծպտին՝ Յիսուսի պատուէրներուն:

դ. Մովսէսի Օրէնքը կատարուեցաւ մինչեւ վերջին նշանագիրը: Ո՞վ կատարեց այդ՝ միթէ Յիսուս Ի՛նք կատարե՞ց: Ո՛չ:

Այլ, Օրէնքին պահապանները՝ քահանայապետն ու Հրեայ ժողո-

վուրդը ըստ Մովսէսի Օրէնքին Յիսուսը մահուան դատապարտեցին, ըսելով.
«Թող խաչուի: Ատոր արիւնը՝ մեր վրայ և մեր որդիներուն վրայ ըլլայ»:

ե. Յիսուս աշխարհ եկաւ մարդիկը փրկելու, ո՛չ դատապարտելու:

Ծնութեան մէջ բռնուած կին մը բերին Յիսուսի և ըսին. «Վարդապե՛տ, յանցանքի մէջ բռնուած այս կինը յայտնապէս շնացած է, իսկ Օրէնքին մէջ Մովսէս պատուիրած է մեզի այսպիսիները քարկոծել. արդ դուն այս մասին ի՞նչ կ՛ըսես»: Յիսուսի պատասխանը եղաւ»--Յով. Ը.3-11

«ես ալ չեմ դատապարտեր քեզ. գնա՛, այսուհետեւ մի՛ մեղանչեր»:

4. Յիսուս քաղցր Պատուէրներ Տուողն է, ո՛չ խստութեամբ դատապարտողը, Ան թէ՛ պատուէրներ տուաւ և սոյն պատուէրները ապրեցա՛ւ:

ա. Լսած էք թէ ինչ ըսուեցաւ. **«Աչքի դէմ՝ աչք, ակռայի դէմ՝ ակռայ: Իսկ ես կ՛ըսեմ ձեզի. Չարին հակառակ մի՛ կենաք. եթէ մէկը քու աջ ծնօտիդ ապտակ մը զարնէ, մի՛ւսն ալ դարձուր անոր»**--Ե.38-39:

բ. Հրաշափառ Յարութենէ յետոյ Յիսուս Զինք ուրացող, Իրեն չհաւատացող, վախկոտ և թերահաւատ աշակերտները չի դատապարտեց, խոստովանանք չի պահանջեց, այլ հարցում մը ըրաւ անոնց, ըսելով **«Ձիս կը սիրէ՞ք»**:

5. Յիսուս Մովսէսի Օրէնքին սահմանը կը ճշդէ ըսելով.

«Կիներէ ծնածներու մէջ Յովհաննէս Մկրտիչէն աւելի մեծը չէ ծնած. բայց երկնքի արքայութեան մէջ յետին եղողը անկէ աւելի մեծ է: Յովհաննէս Մկրտիչի օրերէն մինչեւ այսօր մարդիկ երկնքի արքայութիւնը ճեռք ճգելու համար ոյժ կը բանեցնեն, և զօրաւորները են որ կը յափշտակեն զայն» Մատ.--ԺԱ. 11-13:

«Մովսէսի Օրէնքը և մարգարէներու ուսուցումները մինչէւ Յովհաննէս ի զօրու էին»--Ղուկ. ՅԶ.16

6. Հին Կտ.-ի բառացի՛ ներշնչումը սկսաւ Մարթին Լուտէրի դատապարտութեան ժամանակ ու կը շարունակուի ցարդ:

Հին Կտակարանը, Իր ամբողջական առումով, որպէս անսխալական աստուածայայտնութիւն (քրիստոնեաներու համար) ճանչցուեցաւ միայն բարեկարգութենէ յետոյ: Լուտեր, Կալվին և Զուինկըլ, Սբ.Գրոց հեղինակութիւնը եկեղեցիէն և աւանդութիւններէ վեր հաստատելու համար, ամբողջութիւնը բառ առ բառ, կէտ առ կէտ, ընդունեցին որպէս անսխալական Բանն Աստուծոյ: 1519-ին Մարթին Լուտէր մերժեց Եկեղեցական և աւանդական հեղինակութիւնները և նկատի առաւ միայն Ս.Գիրքին (Հին և Նոր Կտակարաններու) գերագոյն իշխանութիւնը (Մարկ. Է.13-14) , և անխուսափելի կերպով բաժնեց Բողոքականութիւնը Կաթոլիկ Եկեղեցիէն: Որոշ ժամանակ՝ եկեղեցիին մէջ տիրեցին գրաւպաշտութիւնն ու տառապաշտութիւնը, որոնց նախապաշարումին տակ ծածկուած մնաց կենդանի՛ Քրիստոս: Գրաւպաշտութեան ու տառապաշտութեան կեդրոնական պատճառն էր Բ.Տիմոթէոս Գ.16-րդ համարը, որ կ՛ըսէ.

«Աստուծոյ ներշնչումով գրուած բոլոր սուրբ գիրքերը, օգտակար

է ուսուցանելու, և թէ՛ սխալը հերքելու, մարդս ճիշտ ճամբու մէջ դնելու և խրատաելու արդար կեանքի դաստիարակութիւնը տալու համար:

Որպէսզի Աստուծոյ մարդը կատարեալ ըլլայ՝ ամէն բարի գործելու պատրաստուած»:

Բարեկարգութեան շրջանին երբ Բողոքականներ սկսան թարգմանել Աստուածաշունչ մատեանը, չունեցան ինչական իմաստութիւնը տեսնելու յունական լեզուին խոր ու բարդ տեսութիւնները, ու փոխանակ թարգմանելու «Աստուծոյ ներշնչումով գրուած բոլոր սուրբ գիրքերը», անոնք գրեցին "բոլոր գիրքը Աստուծոյ շունչն է": Սոյն սխալ թարգմանութիւնը կարգ մը ջերմեռանդ հաւատացեալներ ծայրայեղութեան տարին առանց յունարէն բնագիրը սերտելու կամ ինչնելու: Ներկայ հայերէն թարգմանութիւնը, որ կը կոչուի "Նոր Աշխարհաբար Թարգմանութիւն համեմատութեամբ Յունարէնի և Գրաբարի", եկեղեցւոյ լաւագոյն թարգմանութիւնն է:

ա. Պատմական Եկեղեցիները զանազանութիւն կը դնեն Հին Կ.-ի և Աւետարաններու միջեւ: Աւետարանները երբ ընթերցուին, ժողովուրդը ոտքի կը կայնի, ինչպէս նաեւ մենք:

բ. Յիսուսի Պայծառակերպութեան, Աստուած ի՞նչ ըսաւ, կարդանք.

«Ասիկա՛ է Իմ սիրելի Որդիս, Անո՛ր մտիկ ըրէք»:

Եւ աշակերտները «յանկարծակի ապդին-անդին նայելով՝ ոչ մէկ տեղ այլեւս ոչ ոք տեսան, բացի միայն Յիսուսէն՝ իրենց հետ»--Մարկ Թ.7:

Նոյնպէս մեր գերագոյն ուշադրութիւնը դարձնելու ենք Յիսուսի պատուէրներուն: Հին Կտա.-ը գործածելու ենք որպէս տեղեկութիւն, ո՛չ պատուիրան, որովհետեւ Յիսուս կ՛ըսէ. **«Բայց ե՛ս ձեզի կ՛ըսեմ»:**

7. Յիսուս Քրիստոս Աստուծոյ Օրէնքը չէր, այլ երկնաւոր Հօր Աստուածայայտնութիւնը՝ մարդոց Փրկիչը:

ա. Յիսուսի անձին մէջ Աստուծոյ պատուէրը կրկնուեցաւ ոչ թէ Սինայ լերան վրայ, այլ Երանելիներու լերան վրայ:

բ. «Ահաւասիկ կը մօտենան օրերը, կ՛ըսէ Տէրը, երբ նոր ուխտ մը պիտի կնքեմ Իսրայէլի ժողովուրդին և Յուդայի ժողովուրդին հետ»:

«Իրենց միտքերուն մէջ պիտի դրոշմեմ իմ Օրէնքներս, իրենց սիրտերուն վրայ պիտի գրեմ զանոնք»:

«Արդ, Նոր Ուխտի մը մասին խօսելով՝ այլեւս հինցած կը նկատէ առաջինը. իսկ ինչ որ հինցած է ու ժամանակավրէպ՝ կ՛անհետանայ» --Եբր. Ը. 13:

գ. «Օրէնքը ոչ թէ իրողութիւններու բուն կերպարանքը ունէր, այլ գալիք բաներուն ստուերը»--Եբր. Ժ.1:

8. «Հաւատա՛ ինծի, թէ ժամանակը կու գայ՝ երբ ո՛չ այս լերան վրայ և ո՛չ ալ Երուսաղէմի մէջ պիտի պաշտէք Հայրը»:

ա. «Ճշմարիտ երկրպագուները հոգիով և ճշմարտութեամբ պիտի պաշտեն Հայրը, որովհետեւ Հայրն ալ կ՛ուզէ որ իր երկրպագուները այդպիսին ըլլան»:

բ. «Հոգի է Աստուած, և Անոր երկրպագուները պէտք է հոգիով և ճշմարտութեամբ զԱյն պաշտեն»--ըսաւ Յիսուս

գ. «Ան որ կու գայ ինձմէ յետոյ, ինձմէ աւելի հզօր է, և ես արժանի չեմ կրելու անոր կօշիկները»--Կ՛ըսէ Յովհաննէս Մկրտիչ Մատթ. Գ.11:

ա. "Ինձմէ աւելի հզօր-է"ն կը նշանակէ "Հին Կտակարան"-էն, որովհետեւ Յովհաննէս Մկրտիչ "Հին Կտակարան"-ը կը ներկայացնէր:

ե. «Օրէնքը չկրցաւ որեւէ բան կատարելութեան հասցնել և հիմա մեզի տրուեցաւ աւելի լաւ յոյս մը, որով Աստուծոյ կը մօտենանք»--Եբր. Է.19:

9. Հին Կ.ի մէջ աստուածայայտնութիւնը կը սկսի Մովսէսի օրէնք ներով, կը զարգանայ Սաղմոսներու մէջ, կը բարձրանայ և կը յառաջդիմէ երկնաբարձ գագաթներ մարգարէութեան մէջ ու գերագոյն կատարին կը հասնի Յիսուսի Մարդեղութեամբ, Անոր ապրումով և զոհողութեամբ :

ա. Յիսուս Ինքզինք կը կոչէ "Աստուծոյ Խօսքը", "Բանն Աստուծոյ", ոչ թէ գրութիւն մը, այլ իմաստաւորող և ապրող Մեկնաբանութիւնը:

10. Մեր Տէրն ու Փրկիչը Յիսուս, օր մը հաւաքած էր Իր աշակերտները ու կը ջանար անոնց շնորհել Իր առաքելութեան համայնապատկերը՝ Ճանապարհը, Ճշմարտութիւնը և Կեանքը (Աստուածայայտնութիւն):

Փիլիպպոս ըսաւ Անոր. «Տէ՛ր, ցո՛յց տուր մեզի Հայրը, և այդ բաւական է մեզի: Յիսուս ըսաւ անոր.

«Այսքան ատեն է ձեզի հետ եմ, և չճանչցա՞ր զիս, Փիլիպպո՛ս. ով որ զիս տեսաւ՝ Հա՛յրը տեսած եղաւ. իսկ ինչպէ՞ս կ՛ըսես ցո՛յց տուր մեզի Հայրը»--Յով. ԺԴ.8-9:

Յիսուսը սիրողներ ինչպէ՞ս կրնան տեսնել զԱստուած, տեսնելով Յիսուս: Մինչեւ Յիսուսի առաքելութիւնը Հրեաներ տեսած էին իրենց Միաստուածութիւնը Մովսէսի Օրէնքին մէջէն: Մովսէս ու Եղիա մարգարէները զԱստուած նկարագրած ու պատկերացուցած էին որպէս վրէժխնդիր ու նախանձոտ աստուածութիւն մը, թէ՛ իրենց գրութեամբ և թէ՛իրենց գործունէութեամբ ու պատերազմներով: Աշակերտները տեսած էին զԱստուած, տեսնելով իրենց մեծագոյն մարգարէները: Հին Կտակարանի մարգարէները ներկայացուցած էին անողորմ ու բիրտ Աստուած մը, որ ակռայի տեղ ակռայ ու աչքի տեղ աչք կը պահանջէր:

Յիսուս Իր առաքելութեամբ ներկայացուց ողորմած ու բարեգութ Հա՛յր Աստուած, ո՛չ միայն տեսաբանական և իմաստասիրական հասկացողութեամբ, այլ Իր հանդուրժո՛ղ, անձնազո՛հ ու սիրող փրկարա՛ր Խաչելութեամբ: Հետեւաբար մեր Փրկիչը Յիսուս ամենա՛յն իշխանութեամբ և իրաւասութեամբ ըսաւ.

«Ո՛վ որ Զիս տեսաւ՝ Հա՛յրը տեսաւ»:

Մեր Տիրոջ ասութեան եզրակացութիւնը պարտ է ըլլալ հետեւեալը:

Արդի աշխարհի շփոթութեան մէջ, մենք որքա՞ն ցոյց կու տանք զԱստուած: Մեզ տեսնողներ, մեր վարուելակերպը դիտողներ ո՞վ կը տեսնեն: Վրէժխնդրութի՞ւն, ատելութի՞ւն, նախա՞նձ, թէ համեստութիւն, ողորմութիւն և սէր հանդէպ բոլո՛ր մարդկութեան:

Պատասխանը, ընթերցողին կը ձգեմ:

Յունիս 24, 1998
Թորոնթօ

ԽՈՐԽՈՐԱՏԻ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼԸ

Բանտարկութիւնը մարդ արարածը սարսափեցնող և զարհուրեցնող պարագայ մըն է: Անձի մը ազատութիւնը կաշկանդել կամ խաբանել՝ բանտարկութիւն է: Ներկայիս, կարգ մը երկիրներու մէջ բանտարկութիւնը դատավարութենէ յետոյ տեղի կ՛ունենայ, սակայն մօտ անցեալին ու ներկայ բազմաթիւ երկիրներու մէջ բանտարկեալի մը մէջ շատ տարբերութիւն չկայ:

Գերութիւնն ու բանտարկութիւնը երկիւղի և սարսափի վիճակներ են մարդու համար, որովհետեւ անյայտութիւն է և յուսահատութիւն որ ոչ վերջ ունի և ոչ ալ ազատութիւն: Խաւար է և համր է ու անբարբառ:

Բնութեան մէջ արեւը որ կը ծագի իւրաքանչիւր առաւօտ տիեզերքի մութ որովայնէն, ու կը լուսաւորէ աշխարհ և կեանք կու տայ բուսական ու կենդանական աշխարհի, չի կրնար լուսաւորել հեթանոս մարդկութիւնը մտքի և հոգիի խաւարէն, ու կեանք տալ հառաչող մարդկութեան որ կը հեծէ խղճահար ու մեղաւոր:

Արարատեան լեռնաշխարհի զմրուխտ դաշտերուն մէջ, կ՛ապրէր Պահլաւունի մը, որուն անցեալը որքան ալ մութ էր եղած, ներկան փայլուն է ու բիւրեղեայ: Իր հօրէնական պղտոր անցեալը բաւելու համար ստացաւ «Երկրորդ Ծնունդ» Կեսարիոյ դպրեվանքին մէջ ու դարձաւ Քրիստոնեայ: Անուանական դարձ մը չէր ասիկա ու ոչ ալ զգեստաւորումի փոփոխութիւն, այլ՝ ինքնութեան մը, հոգեմտաւոր խոր հասկացողութեան մը բարձրացում: Այն աստիճան խոր ու վսեմ էր սոյն Պահլաւունիի զգաստութիւնը, որ հպումն ունեցած էր Ամենակալ Արարչին:

Ինչպէս Յիսուս,մարդկութիւնը ճանչնալու համար մարդ արարածին վիճակակից եղաւ, ու համտեսելու համար մարդկային ու մարմնական մղումները, անապատային ու բարանձաւային հոգեմտաւոր մրցումին մասնակցեցաւ, նոյնպէս Հայ ժողովուրդի Լուսաւորիչը, Ս. Գրիգոր Պահլաւունի, որպէսզի համտեսէ մարդկային տառապանքն ու վիշտը բանտարկուեցաւ Խոր Վիրապի անյոյս խորխորատը:

Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ ո՛չ միայն իջաւ լեռնակիրճերու բնական խորխորատը, այլեւ խորհուրդի՛ ու մտածումի ներքնամասը: Տառապանքն ու տասներէք երկար տարիներու հոգեկան մաքառումը այնքա՜ն սրբացուցին և բիւրեղացուցին զինք, որ Յիսուսի իրեն շնորհած լոյսով, իբր Արեգակն Արդարի առաքեալ, լուսաւորեց Հայոց արքունիքն ու Արմենական աշխարը:

Արքունի դաւաճան կարծեցեալ Գրիգոր, բնութեան և հոգեմտաւոր այնպիսի խորութիւններ հետազօտած էր, որ հպումն ունեցաւ Տիեզերական Մեծ Խորհուրդին: Աստուածային հպումին շնորհած ճառագայթարձակ զօրոյթը բժշկեց Հայոց Տրդատ թագաւորը: Ս.Գրիգոր Պահլաւունիի հոգեհմայ ներկայութիւնը վանեց հեթանոս նախապաշարումները Արարատեան աշխարհէն ու ծագեց Յիսուսի ազատագրութեան այգալոյսն ու

ծիածանը Հայ աշխարհի մտին, խղճին և հոգիին վրայ:

Աշխարհի բոլոր լուսաւորիչները, լուսաւորելէ առաջ մարդկութիւնը, իրե՛նք եւս իջած են տառապանքի և զրկանքի խորխորատը, ուր մարմնական ցաւի ու մորմոքի, սիրոյ և վիշտի բովին մէջ ճանչցած և զգացած են մարդկութեան ճակատագիրը և խուզարկած անոր ներքին կեանքը, որպէսզի դառնան ճշմարիտ լուսաւորիչներ և ազատարարներ:

Վիպագիր Լեւ Թոլսթոյ՝ իր ստրուկներուն հետ ձեռային աշխատանքէն յետո՛յ միայն ճանչցաւ աղքատութիւնն ու զրկանքը:

Հնդիկ Կանտի փաստաբանը՝ երբ մարմնովին դուրս նետուեցաւ երկաթուղիի վակոնէն ու մտրակուելէ ու խոշտանգուելէ յետոյ երբ բանտարկուեցաւ, այնուհետէ կոչուեցաւ Մահաթմա (մեծ հոգի):

Գերմանացի Պոն Հոաֆըր (Dietrich Bon Hoeffer) աստուածաբանը՝ երբ իր անձը նոյնացուց իր ժողովուրդի տառապանքին ու ցաւին՝ ու մասնակից և բաժնեկից եղաւ Նացցի բանտարկեալներուն՝ անոնց անխուսաբելի աղէտին, այն ատեն հաղորդ եղաւ հոգեմտաւոր խորաթափանց ենթախորհուրդին ու ճանչցաւ աստուածային Ներկայութիւնը և յետո՛յ գրեց իր բանտի յուշերը: Աստուածային այդ կենդանարար հպումն էր որ զօրացուց զինք աննահանջ դիմաւորելու սահմռկեցուցիչ կախաղանն ու մահը:

Բոլոր այս դիւցազներու՝ Ռահվիրան Յիսուս, այսպէս կ՛ըսէ,

«Զիս ղրկեց աղքատներուն աւետարանելու, սրտաբեկները
մխիթարելու, գերիներուն ազատութիւն բերելու, և
կոյրերուն՝ տեսողութիւն, հարստահարուածները
ազատելու, Տիրոջ ընդունելի տարին հռչակելու»
--Ղուկ.Դ.18-19:

Յիսուս արժանացաւ ըլլալ աշխարհի Լոյսը, այս առաքելութեան և շնորհիւ, Ան յօժարեցաւ իջնել Իր երկնային դիրքէն ու վիճակակից ըլլալ մարդկային հանգամանքին և բաժնեկից անոնց աշխատանքին, յոգնութեան, անարգանքին ու նուաստացումին: Ամենամեծ նախատինք՝ դատապարտուիլ որպէս ազգին դաւաճան և մեռնիլ խաչատանջ:

Յիսուս հիմնեց ճանապարհը լուսաւորիչներու, որոնք պիտի լուսաշողէն մարդկային միտքն ու իմացական և բանական հոգին դէպի աստուածաճանաչում:

Այս ճանապարհի մուտքի վերեւ մակագրուած կերեւի սուրբ արիւնով **«Ես եմ Ճամբան»** բառերը: Ու գետնի աւազին վրայ ցայտուն կերպով կ՛երեւին ոտնահետքերը կարեկից Գալիլեացիին որ կ՛ըսէ բեզի և ինծի

«Իմ ետեւես եկուր»

Մարտ 6, 1988
Թորոնթօ

“ՄՈՎՍԷՍԻ ԱԹՈՌԸ ՆՍՏԱՆ ԴՊԻՐՆԵՐՆ ՈՒ ՓԱՐԻՍԵՑԻՆԵՐԸ”

Մատթ. ԻԳ.2

Որո՞նք նստած են այսօր Յիսուս Քրիստոսի (Եկեղեցւոյ) աթոռը: Հերովդէսի շրջանին Մովսէսի աթոռին բահանայապետութիւնը փոխանակ կրօնական ու հոգեւոր ծառայութիւն ըլլալու, դարձած էր բաղաբական վաշխառուներու անձնական փառի աթոռ: Երուսաղէմի բահանայապետներն ու հոգեւորականութիւնը կանչելով Յիսուսի աշակերտները, Պատուիրեցին ամենեւին չխօսիլ և չուսուցանել Յիսուսի անունով: Իսկ Պետրոս և Յովհաննէս պատասխանեցին և ըսին անոնց.

«Դո՛ւք դատեցէք, թէ Աստուծոյ աչքին ո՛րն է ուղիղը. ձեզի՞ հնազանդիլ, թէ՝ Աստուծոյ: Որովհետեւ մենք չենք կրնար մեր տեսածին ու լսածին մասին չխօսիլ»--Գործք Դ.19-20:

Աթոռը չէ՛ որ մարդը կ՛արժեւորէ, այլ, մարդն է որ արժէք կու տայ աթոռին: Աթոռապաշտութեան վայելքները, զեղխութիւնն ու ամօթալի անբարոյականութիւնը սպաննեցին արուեստի և բաղաքակրթութեան մայր Աթէնքի ստեղծագործող զօրութիւնը: 146-ին Ն.Ք. ամբողջ Յունաստան ինկաւ Հռոմի տիրապետութեան տակ:

Յիսուս Տապալեց հզօրները իրենց աթոռներէն և բարձրացուց խոնարհները: Յիսուս աթոռ չունեցաւ աշխարհի վրայ, սակայն Ան նախընտրեց ունենալ խաչը փոխան աթոռի: Յիսուս Քրիստոս ապրեցաւ խաչին մօտ ու շալակած էր զայն ո՛չ թէ դատապարտուելէն յետոյ, այլ Իր առաքելութեան ամբողջ տեւողութեան:

Լուսադէմին, գիշերային խաւարը փարատող առաջին լոյսերուն հետ, համամարդկային պատմութեան թաւալքը կանգ առաւ պահ մը, շունչը բռնած հետեւելու համար այն ողբերգութեան որ կը ներկայացուէր Երուսաղէմի նեղ փողոցներուն մէջ, ուր Նազովրեցի Մարգարէն շալակած ծանր խաչ մը դանդաղօրէն կը բալէր:

Յետ-բրիստոնէական ցաւալի շրջանի մէջն է որ կ՛ապրինք. Աւստրալիոյ, Գերմանիոյ, Ճաբոնի, Հնդկաստանի, Անգլիոյ և Միացեալ Նահանգներու մէջ՝ որոշ թիւով բնակիչներուն ցոյց տրուեցաւ համաշխարհային երեք խորհրդանշաններ (Logo), և հարցուեցան թէ ի՞նչ կը ներկայացնեն անոնք: 92՛-ը ճանչցան Ողիմպիական խաղերուն 5 օղակները, 88՛-ը ճանչցան McDonald's-ի նշանը, բայց միայն 54՛-ը ճանչցան խաչին ինչ ըլլալը...:--Baptist Today ամսաթերթը:

Ս.Խաչելութիւնը, մարդկութեան ցաւին ու տառապանքին բաժնեկցի՛ն է Արարիչին: Խաչեցեալին արիւնը, հոսելով խաչն ի վար, տարածուեցաւ երկրի վրայ և ուրուագծեց Ս.Եկեղեցիին ընթացքը և ուղին: Սոյն պատճառաւ Յիսուս ըսաւ Իրեն հետեւողներուն.

«Ուրացի՛ր անձդ, առ խաչդ և հետեւէ Ինծի:»

Ներկայ Քրիստոնեաներ կը զարդարե՛ն իրենք զիրենք ոսկի խաչերով փոխանակ կրելու խաչին նեղութիւնն ու անարգանքը: Կենարար Խաչին նշանը խտացումն է Քրիստոնէական հաւատքին և ապրումին՝ չարչարանքին: Պետութիւններ կու տան խիզախութեան խաչեր, իսկ Յիսուս կը պարգեւէ նուիրումի և նահատակութեան խաչեր:

Քրիստոս չկանչեց Իրեն հետեւող աշակերտները փառքի և մեծարանքի, այլ ծառայութեան և անձնուրացութեան: Ներկայ երիտասարդութիւնը կու գայ եկեղեցի ամուսնանալու, իր զաւակը մկրտելու ու երբ ծերանայ թաղուելու համար: Վերոյիշեալ նախադասութիւնը այժմէական և ամէնակարեւոր խորհրդածութիւնը ըլլալու է բոլո՛ր եկեղեցիներուն:

Յիսուսի անձնուրացութեամբ խաչելութիւնը դադրեցաւ դատապարտութեան նշանը ըլլալէ ու դարձաւ յաղթանակի ցուցանիշ և կեանքի խորհրդանիշ:

Ղուկիանոս Հարիւրապետը ունեցաւ հոգեկան կերպարանափոխութիւն Խաչի պատուանդանին և դարձաւ առաջին հաւատացեալ հեթանոսը և նահատակը: "խոնարհում"ը յարակից և բնատուր էր Խաչի կրօնքին մէջ, մինչդեռ կռապաշտներ ծաղր կ՛ընէին ու հեգնանքով կը դիտէին Քրիստոնեայ հաւատացեալներու Խաչն ու խոնարհութիւնը:

Այսօր, Խաչը, արուեստի բոլոր մարզերուն մէջ, բարձրորակ ստեղծագործութեանց ներշնչման աղբիւր դարձած է:

Երբ հոգեկա՛ն արժէքները նիւթական ու շօշափելի իրերու կը վերածենք, անոնց սրբութիւնն ու զօրութիւնը կը կորսուին, ու մարդը կ՛այլասերի: Մարդ արարած ճանչնալու է իր սահմանը և չափը: Ան գիտնալու է Մարմնականին դիւրաբեկութիւնը և հոգեկանին հզօրութիւնը:

> **«Հոգիին հաւատացողը, հոգիով ապրող, հոգեկան արժէքներ ստեղծող և զանոնք յարգել գիտցող ազգը գերեզման չունի...»**
>
> կ՛ըսէ Գարեգին Ա. Կաթողիկոսը:

Հոգեկան Լոյսն է. **«ես եմ աշխարհի լոյսը»**--Յով. Ը.12, որ յեղաշրջեց հեթանոս աշխարհը, և Հայաստան աշխարհը: Հոգեկան լոյսն է, որ կառուց վանքեր, մենաստաններ, որբանոցներ, հիւանդանոցներ և բորոտանոցներ ամոթելու համար վիշտն ու թշուառութիւնը և շնորհելով մարդկութեան հոգեկան անփոխարինելի բերկրութիւն:

Հոգեկան աշխարհի մէջ կան ապրումներ և ըմբռնումներ, որոնք մեր հինգ զգայարանքներով հասկնալի չեն, որովհետեւ նիւթական չեն, այլ ներհայեցողական և հոգետեսական կարողութեամբ կը զգացուին:

Հոգեկանը՝ իրականութեան գործօն արտացոլացումն է, որ կիրագործուի բարձրագոյն էակներու մէջ, ո՛չ երեւցող աթոռը այլ այն սուրբը որ կ՛արժեւորէ զայն:

Յիսուս ըսաւ.

"Հոգի է Աստուած, և անոր երկրպագուները պէտք է հոգիով և ճշմարտութեամբ զայն պաշտեն" ո՛չ աթոռով--Յով. Դ.24:

Յիսուսի աշակերտները ոչ աթոռ ունեցան, ոչ եկեղեցի և ոչ ալ սրբավայր, սակայն ուր որ գացին, ուր որ բարոզեցին ա՛յդ տեղը դարձուցին թէ՛ եկեղեցի, թէ՛ սրբավայր և թէ տուն:

Ինչպէ՞ս, որովհետեւ իրենք տարին այն Աստուածը որ Հոգի՛ է, ու ո՛չ նիւթական առարկայ մը՝ կուռք և աթոռ: Հոգեկանի կարեւորագոյն առանձնայատկութիւնը անոր իդէալական աննիւթական բնոյթն է: Այն ատեն կը դադրինք հող ըլլալէ երբ հողը կը նուիրագործենք հոգեկանով:

Երբ բարով տաճար կը կանգնենք, բարը կը դադրի բար ըլլալէ ու կը դառնայ ներշնչման աղբիւր: Յիսուսի համար աղօթքը հաղորդակցութիւն և սրտակցութիւն էր Իր Երկնաւոր Հօր հետ, ո՛չ թէ սրբավա՛յր մը այցելութեան

Ոչ Հերովդէս, ոչ Յուդա, ոչ Կայեափա, ոչ Աննա, ոչ Փարիսեցւոյ ժողովը և ոչ Սադուկեցիք կրցին տիրել Յիսուս Քրիստոսի: Սատանան անձամբ անապատին մէջ փորձեց տիրել Անոր, սակայն նորէն չեղաւ:

Հազարաւոր Յուդաներ բեզ ծախելնէն վերջ համբուրեցին բեզ և միայն երեսուն դահեկանի համար չէ, և ան՝ ոչ թէ մէկ անգամ. լեգէոններ փարիսեցիներու, գունդեր Կայիափաներու բեզ չարագործ հրատարակեցին, արժանի գամուելու. և միլիոն անգամ՝ մտածումով ու կամքով բեզ խաչեցին:

Կ՚ուզե՞ս հետեւիլ այս Հերոս և Փրկիչ Յիսուսին:
Ապրէ Քրիստոնէական հաւատքդ:

Հոկտեմբեր 18, 2000
Թորոնթօ